

(G. S.) i sin biografi af Kr. Sandfeld, at han på afgørende vis har præget romanistikens og derigennem balkanistikens udvikling op gennem det 20. årh.

I syv kapitler sættes fokus på personen Kr. Sandfeld, hans baggrund, hans menneskelige og videnskabelige udvikling, hans placering i det lingvistiske miljø nationalt og internationalt, alt sammen afrundet af betragtninger over Sandfelds betydning for dansk romanistik efter 1942, hans dødsår. G. S. har sat sig for at skrive for både romanisten og den interesserede lægmand og ikke kun at biografere en fremstående person, men gennem biografien også at give et indblik i dansk lingvistik historie – og forfatteren må siges at have nået dette i al sin kompleksitet ganske høje mål. Ved en umiddelbar betragtning dog ikke helt uden forbehold, for mens lingvisten og pædagogen tegnes skarpt og præcist, forbliver mennesket bagved mindre håndgribeligt, og det på trods af, at G. S. i flere sammenhænge klogt lader Sandfelds søn, lektor Gunnar Sandfeld, overtage pennen; og at han om nogen kan skrive, er jo almindelig kendt. Forklaringen på forholdet er uden tvivl, at ingen, end ikke Sandfelds nærmeste, kom helt ind til ham, sky og fåmælt som han var i den mere personlige sfære, helt modsat hans udadvendthed i fagfællers – menneskeligt mindre forpligtende – kredse. Hertil kommer selvfølgelig den enorme arbejdsbyrde i tiden frem til tildelingen af det ekstraordinære professorat så sent som i 1914: 2-3 arbejdspladser, timer som ulønnet docent og stor forskningsaktivitet har sat visse naturlige grænser for et udbygget familieliv, men en sådan tilværelse var jo slet ikke ualmindelig for kommende forskere, ret beset vel helt ind i nyeste tid. Med andre ord, et eventuelt forbehold skyldes ikke manglende formåen fra biografens side, men Kr. Sandfelds natur.

Særlig interessant er fremstillingen af Sandfelds samspil med andre store lingvistpersonligheder som Viggo Brøndal, Louis Hjelmslev, Otto Jespersen, Holger Pedersen og Vilhelm Thomsen. Markant og væsentligt er det forhold, at Sandfeld ikke sluttede sig til kredsen omkring Harald Høffding, som ellers netop talte bl.a. Brøndal, Jespersen og Thomsen; kredsens stærkt teoretiske og abstrakte diskussioner lå ham uendelig fjernt – han forblev empiriker hele sit liv. Og netop hans krav til empirien, hans faste forankring i opfattelsen af sproget som et *menneskeligt* og ikke i sig selv hvilende kommunikationsmiddel eller system samt hans vældige evne til datainterpretation for nu at bruge et moderne udtryk, er uendelig vigtige for vores tid, hvor ikke mindst computeren har åbnet mulighed for empirisk forskning i en hidtil ukendt målestok; Sandfelds metodebevidsthed og hans indlevning i de indsamlede data burde stå som et memento til de – ganske vist få, men ofte toneangivende – lingvister, der hylder den rene datapresentation og »talgørelsen« af sproget.

Alt i alt en meget anbefalelsesværdig biografi med stof for enhver interesseret. Tilmed er den velskrevet og godt struktureret. Et rent ydre irritationsmoment er der dog: orddivisionen og adskillelsen af binde- og tankestreg halter stedvis – WordPerfect 5.1. kan i så henseende være lidt drosk, men kan sagtens bankes på plads

Ole Lauridsen

Flemming Ettrup: *Gå med i Lunden – dansk travsports historie*. (Det danske Travelskab, 1991). 314 s., 120 kr.

Denne bog er udgivet i anledning af Travelskabets 100 års jubilæum, og dermed har nu begge de angiveligt to

største publikumssportsgrene i Danmark, fodbold og trav, fået deres 100 års skrift.

Men der er unægtelig forskel på udførelsen. Fodbolden er repræsenteret ved et fire binds værk, noget slapt skrevet af en læge og fodboldjournalist, der ved sin side har haft en historisk konsulent, som ikke synes at have lavet meget i den forbindelse. I modsætning hertil står bogen om travet, udført af en direktør og travjournalist, der har været sin egen historiske konsulent. Det er der kommet et gedigent værk ud af. Her er virkelig udført research, og det er f.eks. lykkedes for Flemming Ettrup at afdække forhold i forrige århundrede, som ingen har haft et bare nogenlunde samlet billede af; ligesom han på vigtige punkter korrigerer den almindelige opfattelse af den egentlige travsports opkomst her i landet. Enhver travinteresseret har levet i den vildfarelse, at det i oprindelsen var en udpræget amatørsport, hvor slagtere og vognmænd lå og kørte om kap. Ettrup skildrer overbevisende, at det professionelle islet med egentlige trænere og catchdrivere, fortrinsvis udlændinge, var udtalt helt fra begyndelsen.

I øvrigt er der den store forskel mellem vore to store sportsgrene, at travet i modsætning til fodbolden har været forbundet med et praktisk formål, nemlig udviklingen af gode køreheste. Flemming Ettrup er ikke den første, der har gjort op med den almindelige misforståelse, at galop er den eneste naturlige måde for en hest at bevæge sig hurtigt på; men han gør det overbevisende og veldokumenteret i sin fremstilling af traveren som hestetype. 1890'ernes pendant til nutidens sportsvogn, enspænderen, var f.eks. naturligvis til trav, hurtigtrav. Denne anvendelse af travhesten er der ikke mere så meget brug for; dyret bruges nu næsten kun, men på flere måder, inden for

sports- og fritidsverdenen. Nogle heste kommer først sent ind i væddeløbene, fordi de har været anvendt som rideheste, andre finder en sådan anvendelse, når de forlader væddeløbskarrieren, skønt de fleste vel går til slagteren.

Man kan godt anke over bogens undertitel » – dansk travsports historie«, for det er den trods alt ikke omfattende nok til at være. Den er Travsselskabets og til dels Charlottenlund travbanes historie i alt væsentligt, selv om der meget fortjenstfuldt er skuet bredt tilbage i sidste århundrede. De personer, der med god karakteriseringskunst og på veldokumenteret vis præsenteres, er først og fremmest Travsselskabets sekretærer (den mildt sagt noget vulkanske Hugo Jørgensen, der var Travsselskabets sjæl fra 1891 til 1931, er forståeligt nok forfatterens helt) samt »Lunden«s tidligere stortrænere. De problemstillinger i avl og sport, der redegøres for, tager deres udgangspunkt i »Lunden«. Om de baner, der blev anlagt tidligt i mellemkrigsårene, Århus, Amager og Odense, hører man intet, hvad angår det sportslige, for slet ikke at tale om de 6 baner, der er kommet til efter krigen. Hvilke kræfter etablerede dem? Hvor kom pengene fra? Bogen tager sit udgangspunkt i sportens administrative overbygning og behandler dermed heller ikke meget hesteejerne og stutierne, der jo også er en del af dansk travsport. At disse problemer ikke behandles gør ikke bogen ringere, men ligefrem dansk travsports historie er det altså ikke.

Til gengæld er skildringen af travsselskab og bane særdeles god. Man følger udviklingen på godt og ondt i det sportslige og administrative i travsportens guldalder i mellemkrigsårene og hører om svindelen med importerede amerikanske travere, ringerne, som havde en anden identitet end den angivne. Flemming Ettrup skildrer nær-

mest antydningvis de lidt kedelige forhold på »Lunden« under krigen. Det er klart, at i en tid med overdreven penge- rigelighed og livlig sortbørs var travmiljøet udsat. Her kunne penge vaskes hvide, og her var mennesker, der var positive over for begrebet omsætning af enhver art. Det kan ikke skjules, at folk fra kødbranchen og nogle vognmænd blandt hesteejerne havde mulighed for at lave usædvanlige forretninger, ligesom andre gæster var værnemagere. I det væsentlige lykkedes det dog i det lange løb at holde de unationale elementer nede. Ettrup skriver ikke meget om det, hvad man godt kan forstå; her ville være stof til en hel bog af en anden karakter. Den, der gerne vil vide lidt mere om det ulovlige bookmakeri, får heller ikke så meget ud af denne bog.

Flemming Ettrup har en meget sikker hånd og smag, når stortrænerne præsenteres. Det forekommer helt rig-

tigt at fremhæve Gerhard Petersen både af menneskelige og professionelle grunde, mens spradebassen Mark Ingdam behandles skånsomt. For skånsomt behandles legenden Koster. Han var for hård ved dyrene, hvad Ettrup desværre har ret i ikke vakte nogen større opsigt i samtiden; selv den muntre Sofus Sørensen faldt i den grøft, hvad bogen også giver et eksempel på.

Travelskabet står bag denne seriøse fremstilling af sportens historie og udsender den til en meget billig pris, selv om den er trykt på fint papir og indeholder mange og gode illustrationer. De mest bemærke sesværdige blandt disse er nogle fremragende, tidstypiske fotografier fra »Lunden«, taget af apoteker Knud Thønnesen i Ordrup omkring århundredskiftet. De tilhører den lokalhistoriske samling i Gentofte.

Ib Gejl

HÅNDBØGER OG HJÆLPEVIDENSKABER

Skatkisten. Arkivalier og historier fra landsarkivet. (Udgiverselskabet ved Landsarkivet for Nørrejylland, 1991). 141 s.

Arkiverne er nødt til at markere sig og informere om, hvilken funktion de i grunden udfylder i samfundet, og hvad samfundet kan bruge arkiverne til. Det er da også formålet med nærværende publikation.

Og, lad det være sagt straks. Det kan næppe gøres bedre. Det er ikke et tilfældigt påfund, Landsarkivet har taget men, sådan set et led i en tradition. I 1966 udgav det nørrejyske landsarkiv Jyllands brevkiste i anledning af institutionens 75 års jubilæum, men den var

anderledes i sin opbygning, idet den bestod af få, men til gengæld længere artikler, og den henvendte sig vel nok især til den lærde verden.

Denne gang er det institutionens 100 års jubilæum, der er den direkte anledning til udsendelsen af den nye skatkiste. Og en sand skatkiste, er det blevet. Bogen er ikke længere alene rettet mod universitetsverdenen, men mod den brede og stadig større brugergruppe uden dog at svigte den gamle målgruppe. Ideen har været på et enkelt opslag at fortælle en historie med udgangspunkt i enkelte arkivalier, og det er der på den måde blevet omkring 65 historier ud af.

Læseren kommer langt omkring. Der